

## บทที่ 6

### สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

#### 6.1 สรุปผลการศึกษา

พื้นที่ในเขตชานเมืองและปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาต่าง ๆ ของเมือง ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดสมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร ผลของการขยายตัวของกรุงเทพฯ เป็นแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่เหล่านี้ โดยมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน คือ เปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินการเกษตร เป็นที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม สมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการกำหนดนโยบายของภาครัฐ ที่ต้องการให้จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดที่รองรับการขยายตัวของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพื้นที่ติดกับกรุงเทพฯ มีการคมนาคมสะดวก มีแรงงานพอเพียง เราจึงพบเห็นโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไปในพื้นที่อำเภอเมืองและกระทุ่มแบน ซึ่งได้รับแรงรูกจากกรุงเทพฯ กระจายเข้าสู่พื้นที่มากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม แรงรูกจากกรุงเทพฯ อำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มแบน มีผลต่ออำเภอบ้านแพ้ว เช่นกัน ซึ่งเราสามารถพบเห็นโรงงานอยู่ในเขตรอบนอกของอำเภอ หรือในบริเวณเขตติดต่อกับอำเภอเมืองและกระทุ่มแบน แรงรูกจากภายนอกนี้ เกิดจากการตัดสินใจและพัฒนาโครงข่ายสาธารณูปโภคของรัฐ และการซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร รองรับโครงการอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย ก่อให้เกิดแรงดันซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับตัวของชุมชนเกษตร เพื่อสืบทอดอาชีพ อนุรักษ์กรรมสิทธิ์ที่ดินและถิ่นฐานเดิมไว้

อำเภอบ้านแพ้ว เป็นหนึ่งในพื้นที่เกษตรกรรม ของเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานครที่ได้รับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ จากการขยายตัวของกรุงเทพมหานครที่ออกมาถึงพื้นที่ชานเมืองอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ผลกระทบดังกล่าว ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพและการใช้ที่ดินทางด้านเกษตรกรรมของประชากรที่อยู่ในชุมชนต่าง ๆ แรงรูกจากภายนอกที่เกิดจากการตัดสินใจและพัฒนาโครงข่ายสาธารณูปโภคของรัฐ การซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร รองรับโครงการอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยดังกล่าว ก่อให้เกิดแรงดันซึ่งเป็นส่วนหนึ่งเป็นกระบวนการปรับตัวของชุมชนเกษตร เพื่อสืบทอดอาชีพ อนุรักษ์กรรมสิทธิ์ที่ดินและถิ่นฐานเดิมไว้ ดังกรณีของ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

กระบวนการปรับตัวของชุมชนเกษตรดังกล่าว เกิดจากการรวมกลุ่มของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ที่มีวิวัฒนาการ การรวมตัวกันของกลุ่มมาเป็นลำดับ เพื่อสร้างความมั่นคงของอาชีพเกษตรกรรมขึ้นในชุมชน ความพยายามด้านทานแรงรูกจากภายนอก ประกอบกับข้อ

จำกัดทางกายภาพแวดล้อมของพื้นที่ และปัจจัยทางด้านสังคมอื่น ๆ ทำให้การรักษาพื้นที่เกษตรกรรมประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ความเข้มแข็งของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรเกิดจากภาคีตัดสินใจและปรับปรุงระบบการผลิตและการใช้ที่ดิน การเรียนทางการตลาด ความรู้ด้านการเกษตร เทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่ออาชีพเกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มมวลชนสมาชิกของกลุ่ม

ผลการศึกษาคั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัย ปัญหาและข้อจำกัดที่มีผลต่อแนวโน้มและทิศทาง ในการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของอำเภอบ้านแพ้ว ดังนี้

### 6.1.1 ปัจจัยด้านกายภาพ

จากการศึกษาลักษณะกายภาพของอำเภอบ้านแพ้ว ทำให้เราได้ทราบถึงความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ในการทำการเกษตรในพื้นที่ศึกษานี้ ทั้งในด้าน

- ลักษณะที่ตั้งที่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร และเป็นทางผ่านไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ทางภาคใต้ ทำให้สามารถกระจายผลผลิตไปได้ทั้งกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งมีความต้องการสินค้าเกษตรมาก

- สภาพภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถปลูกพืชได้ โดยมีการปรับปรุงโครงสร้างของดิน โดยใช้อินทรีย์วัตถุ จะทำให้แก้ไขปัญหาดินเค็มได้ ซึ่งคุณสมบัติของดิน สามารถทำการเกษตรได้ทั้ง ทำนา และสวนผลไม้ สวนผัก เลี้ยงสัตว์น้ำ ตามสภาพความเหมาะสมของสภาพดินระบบจัดการน้ำ

- แหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำท่าจีน คลองดำเนินสะดวก และคลองขุดชลประทานที่ดี มีประตูกั้นน้ำ คอยควบคุมน้ำทะเลเข้าถึงพื้นที่สวน และจากสภาพคลองขุดเล็ก ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วไปในอำเภอบ้านแพ้วนี้เอง ที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรบ้านแพ้วนิยมปลูกไม้ผล

- การคมนาคมขนส่ง ถึงแม้ว่าการตัดถนนเข้ามาภายในอำเภอบ้านแพ้วจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเกษตร แต่อัตราลดลงของพื้นที่การเกษตรก็ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะการเข้าถึงพื้นที่ด้านในของเขตอำเภอบ้านแพ้วยังเป็นคู คลองอยู่ ซึ่งยากแก่การเข้าถึง ทำให้การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ยากแก่การเข้าถึงพื้นที่เช่นกัน

- ปัญหาสภาพแวดล้อม จากสภาพพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอเมือง และอำเภอกระทุ่มแบน ซึ่งเป็นแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม แต่อำเภอบ้านแพ้วได้รับผลกระทบจากปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษไม่มากนัก เพราะหากมีการปล่อยสารพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม จะมีการปิดประตูน้ำ กั้นไม่ให้น้ำเน่าเสียนี้ เข้ามาสู่พื้นที่เกษตรกรรมได้ ซึ่งช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสียที่จะเข้ามาทำลายสภาพดิน และแหล่งน้ำในเขตอำเภอบ้านแพ้วได้บ้าง และจากการศึกษาพื้นที่

เกษตรกรรมในอำเภอบ้านแพ้วในอดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปถึงพัฒนาการในพื้นที่เกษตรกรรมได้ดังนี้

- ช่วงปี พ.ศ.2410 - 2450 มีการขุดคลองดำเนินสะดวกและลำคลองส่งน้ำแยกจากคลองดำเนินสะดวก
- ปี พ.ศ.2450 มีประชากรอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณริมคลองดำเนินสะดวกมากขึ้น มีการถือครองพื้นที่การเกษตร และทำการเกษตรแบบยังชีพ
- ปี พ.ศ.2468 ประชากรมีจำนวนมากขึ้น จึงได้ยกระดับเป็น ตำบลและอำเภอบ้านแพ้วในที่สุด มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรมากขึ้น โดยประชากรนิยมทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำอุดมสมบูรณ์ และสภาพดินเหมาะสม
- ปี พ.ศ.2500 พื้นที่ทำนามีจำนวนมากขึ้น มีการปลูกมะพร้าวตามคันนา และเริ่มมีพื้นที่สวนยกร่องเพื่อปลูกไม้ผลมากขึ้น เช่น มะม่วง
- ปี พ.ศ.2520 พื้นที่ทำนามีแนวโน้มลดลงช้า ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มเปลี่ยนพื้นที่เป็นสวนมากขึ้น มีการทำการเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น ปลูกพืชหลากหลายชนิด ภายในพื้นที่ถือครองรวมถึงการเลี้ยงปลาในท้องร่องด้วย ประชากรยังคงใช้คลองเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก
- ปี พ.ศ.2524 มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในพื้นที่เขตอำเภอบ้านแพ้ว มีเยาวชนสนใจในการเข้าร่วมกลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอดูแล ให้คำแนะนำ ความรู้ เทคนิควิธีการผลิตแนวใหม่ ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ การดำเนินงานของกลุ่มเยาวชน ดำเนินอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาวิธีการผลิตการเกษตรของเกษตรกร
- ปี พ.ศ.2530 พื้นที่ทำนา ส่วนใหญ่ถูกเปลี่ยนเป็นสวนไม้ผล จึงทำให้พื้นที่เกษตรกรรมในอำเภอบ้านแพ้ว แต่เดิมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา จึงถูกเปลี่ยนเป็นสวนไม้ผล ยกท้องร่อง ทั้งนี้เพราะสวนผลไม้สร้างรายได้ให้มากกว่า เกษตรกรรู้จักปรับปรุงวิธีการทำการเกษตร เทคนิคต่าง ๆ ที่จะเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิตมากยิ่งขึ้น รวมถึงเกษตรกรมีเครื่องทุ่นแรงช่วยทำการเกษตร

การคมนาคมขนส่งสะดวกมากขึ้น มีถนนเข้าถึงพื้นที่ด้านในของอำเภอ ทำให้สะดวกในการขนส่ง จำหน่ายสินค้ามากขึ้น

ปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สวนผลไม้ โดยเฉพาะตอนกลางของอำเภอ ปลูกไม้ดอกในบางส่วนอยู่ในตอนบนของอำเภอ ที่มีพื้นที่ติดกับอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม และปลูกมะพร้าว ทำบ่อปลาในตอนล่างของอำเภอ แต่เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืชมากขึ้น เพราะดินเริ่มเสื่อมคุณภาพในบริเวณที่ไม่มีการดูแลรักษาสภาพดินที่เหมาะสม จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

### 6.1.2 ปัจจัยด้านสังคม

จากการศึกษาลักษณะทางประชากร วิธีการดำเนินชีวิต ตลอดจนทัศนคติในด้านต่าง ๆ เราสามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการคงอยู่ของสภาพพื้นที่เกษตรกรรม

- ลักษณะทางประชากร อัตราการเพิ่มของประชากรในเขตอำเภอบ้านแพ้วอยู่ในระดับต่ำ คือ ร้อยละ 0.854 ในปี 2540 - 2541 และมีอัตราเพิ่มร้อยละ 2.37 ในช่วงปี 2535 - 2540 จากอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรที่อยู่ในระดับต่ำนี้เอง ที่มีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ไปเป็นที่อยู่อาศัย หรือพื้นที่อื่น ๆ น้อย อีกทั้งประชากรในอำเภอบ้านแพ้วบางส่วนเป็นคนไทยเชื้อสายมอญที่ไม่ชอบสิ่งแปลกใหม่ ดังนั้นเมื่อประชากรเหล่านี้ ยึดอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่ในอดีตรุ่นพ่อแม่ จึงยึดและรักอาชีพเกษตรกรรมนี้

- วิธีการดำเนินชีวิต สภาพความเป็นอยู่ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะกึ่งเมือง กึ่งชนบท มีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการทำบุญตักบาตรในเทศกาลสำคัญ ๆ ให้ความสำคัญแก่ผู้อาวุโส ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย และมีใจรักอาชีพเกษตรกรรม ถึงแม้จะไม่ได้รับผลตอบแทนมากกว่าอาชีพอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้ประชากรในอำเภอบ้านแพ้วไม่นิยมเปลี่ยนแปลงอาชีพของตนและครอบครัว ใช้ชีวิตอย่างพอมีพอกินในอาชีพเกษตรกรรม

- ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations) ในเขตอำเภอบ้านแพ้วในพื้นที่แต่ละตำบล จัดว่าสภาพสังคมเป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่มีความใกล้ชิด ผูกพันกันในหมู่เพื่อนบ้านภายในชุมชน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยพบเห็นได้จากการไปงานบุญ เนื่องในวาระพิเศษของเพื่อนบ้าน มีการไปช่วยเหลือ จัดงานทำอาหารเลี้ยง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ต่อเนื่องไปถึงการรวมกลุ่มทางสังคมกลุ่มต่าง ๆ ดังเช่นกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาการทำเกษตรกรรม ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษาในกลุ่มของตน สิ่งเหล่านี้เป็นแรงยึดเหนี่ยวระหว่างกลุ่มเกษตรกรให้รู้สึกผูกพันกันเป็นกลุ่ม

- การดำเนินงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว การดำเนินกลุ่มเยาวชนเกษตรกร เป็นประเภทกลุ่มนอกโรงเรียน ที่สมาชิกทุกคนมีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นหลัก จึงมี

ความมุ่งมั่นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาปรับปรุงการทำการเกษตรของตน และครอบครัว ในการดำเนินงานนี้ ได้มีผลให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังคงเป็นอาชีพหลัก ของประชากรอำเภอบ้านแพ้วอยู่ เพราะการเป็นสมาชิกกลุ่มทำให้ได้พบปะผู้คนที่ทำอาชีพหรือ ปลูกพืชชนิดเดียวกัน มีความรู้สึกว่ามีกลุ่ม สามารถได้แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ได้รับความ รู้สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งได้รับแนะนำและพันธุ์ไม้ใหม่ ๆ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่รัฐบาลให้ เงินงบประมาณสนับสนุน การทำการเกษตรของเกษตรกร เมื่อสมาชิกได้เข้าร่วมประชุม ร่วมทำ โครงการการเกษตรต่าง ๆ ร่วมกัน จะมีความรู้สึกสามัคคี รู้สึกเป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่ม และเมื่อ ได้รับผลดี ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวแล้ว จึงมีความต้องการให้การดำเนินงานของกลุ่ม ดำเนินต่อไป เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนให้ความสนใจในการพัฒนาปรับปรุงการทำการเกษตรใน พื้นที่ของตน

แม้ว่าสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในเขตอำเภอบ้านแพ้วจะมีเพียง 95 คน แต่การ ดำเนินงานของสมาชิกเหล่านี้สามารถสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมได้ เช่น การ ประกวดกลุ่มเยาวชนเกษตรกรดีเด่น ระดับประเทศปี 2540 ของกลุ่มเยาวชนเกษตรกร เกษตร พัฒนา ซึ่งสร้างชื่อเสียงให้แก่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

จากปัจจัยทั้งทางด้านกายภาพและสังคมเหล่านี้ ที่มีผลให้แนวโน้มของการพัฒนาด้าน เกษตรกรรมไปในทิศทางบวก คือ มีการรุกกล้าพื้นที่เกษตรกรรมน้อย โดยมีแรงรุกเข้ามาจากทาง ด้านใต้ของอำเภอ ในบริเวณที่มีพื้นที่ใกล้กับถนนพระราม 2 เช่น ในเขตตำบลยกกระบัตร อย่าง ไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรักในอาชีพเกษตรกร การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ใน ระดับต่ำ ทำให้การรักษาพื้นที่เกษตรกรรมประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม สภาพพื้นที่เกษตรกรรมที่ใกล้กับแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม และเมืองหลวง เช่น กรุงเทพมหานคร ปัญหาจากภายนอกในด้านต่าง ๆ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งปัญหาด้านการ เกษตร ซึ่งพบเห็นอยู่ทั่วไปในทุกพื้นที่ สามารถสรุปปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

## 6.2 ปัญหาและข้อจำกัด

จากการศึกษาสภาพพื้นที่สภาพสังคมในพื้นที่ศึกษา เราสามารถพบเห็นปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ดังนี้

1. แรงรุกจากภายนอกพื้นที่ ที่มีเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเป็นโรงงานอุตสาหกรรม แหล่ง ที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมืองและกระทุ่มแบน รวมถึงจังหวัดนครปฐมด้วย จึงทำให้ประชากรบ้าน แพ้วบางส่วน เปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีผลให้แรงงานใน ภาคเกษตรขาดแคลน
2. ปัญหาการดำเนินงานเยาวชนเกษตรกร ทั้งในด้านขาดเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐ จำนวนเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่เพียงพอในการดูแลงานกลุ่มของเกษตรกร รวมถึง

จำนวนสมาชิกของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรที่น้อยลง เพราะเยาวชนบางกลุ่มต้องการมีเวลาอิสระไม่ต้องการมีภาระผูกมัดเวลาของตน รวมถึงเวลาในงานเกษตรภายในครัวเรือนของตน อีกทั้งเยาวชนบางกลุ่มยังให้ความสนใจในอาชีพอื่นมากกว่า เพราะได้รับการศึกษาสูงขึ้นกว่าเยาวชนในอดีต จึงมีความรู้ ความสามารถและมีความต้องการในการทำอาชีพอื่น ๆ ซึ่งมีความก้าวหน้ามากกว่า

3. ปัญหาด้านเกษตรกรรม ซึ่งเป็นปัญหาหลักของประชากรในอำเภอบ้านแพ้ว ทั้งในด้านการผลิต และการตลาด เช่น

- เกษตรกรรายย่อย ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง ขาดแหล่งเงินทุน
- ปัจจัยการผลิต มีราคาสูง กอปรกับเกษตรกรบางรายใช้ปัจจัยไม่ถูกวิธี ทำให้ดินเสื่อมสภาพเร็ว
- ขาดแคลนแรงงานด้านการเกษตร อัตราค่าจ้างแรงงานสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น
- เกษตรกรขาดการวางแผนการผลิต ไม่สามารถปรับปรุงคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด
- ราคาพืชผลการเกษตรไม่ค่อยมีเสถียรภาพ มีการปรับตัวขึ้นลงรวดเร็ว ทำให้ปรับเปลี่ยนการผลิตไม่ทัน
- การควบคุมจำนวนผลผลิตสินค้าการเกษตรทำได้ยาก เพราะเมื่อเกษตรกรเห็นพืชใดมีราคาสูง ก็ปลูกกันมาก ทำให้ราคาตกต่ำ

นอกเหนือจากปัญหาข้างต้นที่สามารถพบเห็นในทุกพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศไทยในปัจจุบันช่วงเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม ปี 2542 นี้ มะนาวอยู่ในช่วงราคาตกต่ำมาก มีราคาห้องตลาดผลละ 25 - 30 สตางค์ และผลละ 3 - 5 สตางค์ในราคาขายส่งในสวน ในขณะที่เมื่อปี 2541 ที่ผ่านมา มะนาว มีราคาผลละ 45 - 50 สตางค์ ปัญหาเหล่านี้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรในอำเภอบ้านแพ้วหลายครัวเรือน ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เกษตรกรจะปลูกมะนาว ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ราคามะนาวตกต่ำ เพราะมะนาวล้นตลาด มี Supply มากกว่า Demand หลังจากเกษตรกรเริ่มหันมาปลูกมะนาวมากขึ้น เพราะเห็นว่าได้ราคาดีและดูแลรักษาง่าย ต้นทุนการผลิตต่ำ เกษตรกรมักจะปลูกพืชตามอย่างกัน เมื่อเห็นเพื่อนบ้านปลูกพืชชนิดใดดี ได้รายได้มาก ก็จะปลูกพืชชนิดนั้น ๆ ตามกันไป จนก่อให้เกิดสินค้าล้นตลาด เหตุการณ์ดังกล่าวก็จะเป็นต้นเหตุให้เกษตรกรเปลี่ยนการผลิตไปเป็นสินค้าตัวใหม่ต่อไป และเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่สิ้นสุด อันเป็นปัญหาของการพัฒนาไปสู่ความเชี่ยวชาญที่ไม่สามารถรักษาทักษะความได้เปรียบต่าง ๆ ไว้ได้

- ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง ที่เข้าถึงบางพื้นที่ได้ยาก ซึ่งแม้ว่าจะมีส่วนช่วยให้การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเกิดขึ้นน้อย แต่ก็เป็นอุปสรรคในการกระจายผลผลิตและการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ

- ปัญหาสภาพแวดล้อม แม้ว่าจะมีประตูกันน้ำที่ป้องกันน้ำเน่าเสียเข้าไปในพื้นที่เกษตร แต่ในบางพื้นที่ก็ได้รับผลกระทบ อีกทั้งสภาพดินเค็มและเสื่อมสภาพจากการใช้ยาปราบศัตรูพืช และใช้ปุ๋ยอย่างผิดวิธี ซึ่งปัญหาคุณภาพดิน ต้องมีการปรับปรุงสภาพพื้นดินไม่เหมาะกับการทำการเกษตรแต่ละประเภท

### 6.3 แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ในเขตพื้นที่ศึกษา เราสามารถแนะนำแนวทางแก้ไขได้ดังนี้

6.3.1 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันให้มากขึ้น ทั้งในระดับเยาวชนและระดับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน เพื่อจะได้รับความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนสามารถมีอำนาจต่อรองในด้านการตลาด

6.3.2 ร่วมกันวางแผนการผลิตตามความเชี่ยวชาญ รวมถึงมีการวางแผนและสร้างโครงข่ายการตลาด เพื่อเป็นกำลังต่อรองในด้านการตลาด

6.3.3 การเสริมสร้างปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสภาพแวดล้อมให้ความสะดวกกับกระบวนการผลิต เป็นการลดต้นทุนโดยรวม

6.3.4 กระตุ้นเตือนให้เกษตรกรมีความตื่นตัวในเรื่องข้อมูลข่าวสารการค้า เพื่อติดตามราคาผลผลิต เพิ่มโอกาสในการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับภาวะการตลาดให้มากขึ้น

6.3.5 ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ ในการดำเนินงานกลุ่มการเกษตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาครัฐควรให้ความดูแลให้คำแนะนำแก่สมาชิกกลุ่มต่างๆ อย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาในการทำการเกษตรสามารถให้คำแนะนำแก้ไขปัญห และทำให้เยาวชนเกษตรกรมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรของตนต่อไป และสามารถเป็นอาชีพหลักเลี้ยงดูครอบครัวของตนเองได้

6.3.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกร แสวงหาพันธุ์พืชอื่น ๆ ที่มีสู่ทางการตลาดผลผลิตต่อไร่สูง โดยทดแทนพืชที่มีการผลิต เกินความต้องการของตลาดหรือผลตอบแทนไม่คุ้มกับปัจจัยการผลิตที่ลงทุนไป โดยภาครัฐอาจให้คำแนะนำหรือจัดหาให้

6.3.7 ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านวิชาการและเทคโนโลยีการผลิตแผนใหม่แก่เกษตรกร หรือการอบรมตามสถาบันการเกษตรต่าง ๆ แก่เยาวชนเกษตรกรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตในครัวเรือนของตน พร้อมทั้งควรหาตลาดรองรับสินค้า

ตามฤดูกาล โดยส่งเสริมการส่งสินค้าเกษตรในด้านการแปรรูปแก่โรงงานแปรรูปการเกษตรในเขตพื้นที่ใกล้เคียง

6.3.8 จากปัญหาความชะงักงันในปัจจุบัน ทางเกษตรกรควรหาทางนำผลผลิตที่ไม่สามารถจำหน่ายได้นั้น ไปแปรรูปเพื่อสามารถเก็บรักษาและได้ประโยชน์ สามารถทำรายได้ให้ได้ เช่น การทำมะนาวดอง ซึ่งสามารถทำในครัวเรือนได้ ในส่วนของภาครัฐควรให้คำแนะนำวิธีการแปรรูปผลผลิตหรือหาตลาดรับซื้อให้แก่เกษตรกร

จากการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อทิศทางของการพัฒนา ด้านเกษตรกรรม ที่รักษาพื้นที่เกษตรกรรมนี้ไว้ เราสามารถนำผลวิเคราะห์เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดยต้องวิเคราะห์ถึงทั้งสภาพโดยทั่วไป ลักษณะกายภาพ สภาพสังคมของพื้นที่นั้น ๆ ก่อน เพื่อจะได้ทราบถึงความเหมาะสมของพื้นที่ ความต้องการของประชากรในสังคม และศักยภาพในการปรับตัวของชุมชนนั้น ๆ